

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра іноземних мов

Інститут вищої освіти НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Донбаський державний педагогічний університет
Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики
Всеукраїнська асоціація з мовного тестування та оцінювання

ЯКІСНА МОВНА ОСВІТА
У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ:
ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

*Матеріали I Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 листопада 2017 року)*

Суми
Сумський державний університет
2017

інкогніто, в силу різних причин (вік, стан, посада, сором'язливість і т.д.). Дистанційне навчання дає можливість отримати освіту інвалідам та людям з різними відхиленнями [6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончар О. Педагогічна взаємодія учасників навчального процесу в умовах дистанційної освіти //Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2012. – №. 1. – С. 58-65.
2. Морзе Н. В. Вебінари як засіб підвищення кваліфікації викладачів [Електронний ресурс] / Н. В. Морзе, А. Б. Кочарян, Л. О. Варченко-Троценко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Т. 42. – Вип. 4. – С. 118-130. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2014_42_4_13.
3. Evans, C. & Fan, P. F. (2002) Lifelong learning through the virtual university. *Campus-Wide Information Systems*, 19(4). Available at: <http://www.emeraldinsight.com/1065-0741.htm> (accessed 25th October 2002).
4. Franklin, N., Yoakam, M. & Warren, R. (1996). *Distance learning: a guidebook for system planning and implementation*. IN: Indiana University.
5. Освіта в Європі у 2020-2030 роках. Прогноз. – Режим доступу – <http://www.pontydysgu.org/2010/01/crowd-sourcing-the-european-foresight-study-your=chance=tobe-an-expert/>
6. Власенко Л. В. Переваги та недоліки дистанційного навчання / Л. В. Власенко // Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклики сучасності: збірник наукових праць. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного пед. Університету ім І. Франка, 2013. – С. 224-228.

Максименко О.О.

Інститут соціології Національної академії наук України (м. Київ)

СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ РОЗМОВНИЙ КЛУБ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СОЦІОЛОГІВ

Досконале володіння іноземною мовою — одна з ключових вимог до сучасного дослідника. Особливо це стосується англійської, яка вже багато років поспіль є мовою міжнародного спілкування в царині науки. Англійська мова потрібна науковцям для участі у

міжнародних конференціях, спільних наукових проектах та програмах академічного обміну, для стажування у закордонних наукових установах і публікації праць у міжнародних рецензованих виданнях, а також всебічного ознайомлення із здобутками своїх зарубіжних колег — адже абсолютна більшість наукової періодики та монографій видається саме англійською мовою.

Нинішні вимоги до кваліфікації наукових працівників включають володіння іноземною мовою на рівні не нижче B2 («незалежний користувач»). Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, це той, хто *«може розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, у тому числі й технічні (спеціалізовані) дискусії за своїм фахом. Може нормально спілкуватися з носіями мови з таким ступенем швидкості та спонтанності, який не завдає труднощів жодній із сторін. Може чітко, детально висловлюватись на широке коло тем, виразити свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти»* [1, 24].

Однак, незважаючи на те, що більшість сьогоденних науковців вивчали англійську мову і в школі, і в університеті, їхні знання виявляються недостатніми. Перш за все, дається взнаки відсутність повноцінного іншомовного середовища і розмовної практики. Адже одного тільки знання граматики і лексики іноземної мови недостатньо, щоб невимушено спілкуватися нею та добре розуміти її на слух. Дослідники також зазнають чималих труднощів із перекладом наукових статей та анотацій на англійську мову.

Клуб англійської мови для соціологів (куратор — науковий співробітник відділу соціально-політичних процесів Інституту соціології НАН України, кандидат соціологічних наук та випускниця Київського інституту перекладачів О. І. Бурова), що розпочав свою роботу в грудні 2014 року, передусім мав на меті допомогти співробітникам Інституту подолати прогалини між вивченням мови і активним користуванням нею. Завдання Клубу передбачали підвищення рівня володіння англійською мовою серед науковців-соціологів, покращення їхніх розмовних навичок, збільшення словникового запасу, набуття вмінь академічного письма англійською мовою та ін.

На першому етапі роботи Клубу обговорювалися такі теми: «Привітання. Знайомство», «Моя професія», «Історія створення Інституту соціології», «Мої захоплення», «Англійські прислів'я і приказки про працю та їх еквіваленти в українській мові»,

«Подорожі», «Мистецтво» (учасники Клубу вчилися описувати картину, малюнок та фотографію англійською мовою — спершу з попередньою підготовкою, потім без неї), «Як справити позитивне враження на співрозмовника», «Життя у великому місті», «Яким, на мій погляд, має бути ідеальне помешкання?», «Країна моєї мрії», «Що ми робимо для збереження природи», «Події в Україні та в світі», «Як ми використовуємо Інтернет» та ін. На заняттях також переглядали і коментували відеоматеріали з серії *TED Talks* та *BBC Learning English — 6 Minute English*. Учасники Клубу вчилися вести діалог, висловлювати власну думку, відстоювати свою позицію англійською мовою. Основним завданням цього етапу було допомогти їм відновити знання англійської та подолати мовний бар'єр (зокрема, добре знайому всім ситуацію, «коли все зрозуміло, але висловитися неможливо»).

Другий етап передбачав вивчення фахової лексики та фразеології. На заняттях використовувалися такі посібники, як «Англійська мова для науковців» (автор — О. М. Ільченко), “SCIENTISTS CONVERSE and COMMUNICATE” (В. В. Калюжна, О. Й. Букреєва, М. А. Якимчук), “English Academic Writing for Students and Researchers” (Т. В. Яхонтова), “English for Writing Research Papers” (А. Wallwork). Особлива увага зверталася на адекватність перекладу соціологічних термінів, специфіку вживання граматичних форм та синтаксичних конструкцій, типових для англomовного наукового стилю.

Наприклад, «дослідження» перекладається на англійську як *research* і означає сам процес дослідження. Цей іменник не має форми множини в англійській мові. Для позначення наукової праці, в якій досліджується якесь питання, вживають словосполучення *research study* (множина — *research studies*).

Словосполучення «на ринку праці» слід перекладати як *in the labour market* (а не ~~on~~ *the labour market*), «в Інтернеті» — *on the Internet* (а не ~~in~~ *the labour market*), на «фото/картині» — *in the photo/picture*. Антонімом до прикметника *pertinent* («такий, що стосується справи») є *irrelevant*. *Impertinent* означає «неввічливий, грубий».

Еквівалентом терміна «соціологічне опитування» є *social survey*, а не ~~sociological~~ *survey* (і в жодному разі не *sociological questioning*, хоч «опитувальник» і перекладається як *questionnaire*).

Humanitarian в англійській мові — це не фахівець у галузі гуманітарних наук, а людина, що надає гуманітарну допомогу,

опікується соціальними проблемами, тобто працює на благо людства. Це також гуманіст, який визнає людину найвищою цінністю, як-от Мати Тереза, Махатма Ганді, Мартін Лютер Кінг, Альберт Швейцер та багато інших.

Такі мовні звороти, як «у статті аналізується...», «на діаграмі показано...», «в таблиці наведено...» тощо, перекладаються на англійську реченням в активному стані (*the paper analyses, the graph shows, the table presents/reads, etc.*).

На цьому етапі учасники Клубу також вчилися складати описові та розширені анотації до наукових текстів. Підкреслювалася важливість анотації як невід'ємного елемента наукової статті, що має точно відобразити її зміст [6, 96–97].

Наступний етап був присвячений публічним виступам та презентаціям. Насамперед аналізувалися найпоширеніші помилки при створенні слайдів: невідповідність стилю презентації темі виступу; перевантаженість текстом (*too much information*); використання кількох гарнітур шрифтів; надто малі або великі літери; кольори, що не узгоджуються один з одним; анімаційні ефекти, які відволікають увагу слухача від змісту виступу, а також відсутність чіткої структури. Опрацьовувалися різні стилістичні прийоми, що допомагають зробити презентацію ефективнішою: зіставлення (*simile*), метафора (*metaphor*), протиставлення (*contrast*), алітерація (*alliteration*), риторичні запитання (*rhetorical questions*) тощо. Увага зверталася на те, як слід застосовувати невербальні засоби в публічному виступі (гучність і темп мовлення, інтонація, паузи, наголошування важливої інформації, міміка, жести, зоровий контакт з аудиторією) для кращого сприйняття слухачами викладеного матеріалу.

Дослідники виробляли вміння правильно відбирати, систематизувати та подавати інформацію, враховуючи професійні, демографічні, соціальні, гендерні, етнічні, релігійні і культурні особливості потенційної аудиторії та можливі міжкультурні розбіжності в сприйнятті сказаного [5].

Співробітники Інституту готували презентації з теми дослідження та практикували свої виступи. Крім того, на засідання Клубу запрошували колег, які вже мали досвід виступів на міжнародних конференціях (зокрема, Європейської соціологічної асоціації). Було також проведено семінари з ділового спілкування та специфіки оформлення англійської ділової кореспонденції,

кількісних та якісних методів дослідження та культурної специфіки соціальних досліджень.

У рамках роботи Клубу організовувалися вебінари та онлайн-конференції із зарубіжними колегами. Так, у липні 2016 року відбулася веб-конференція з дослідниками Бедфордширського університету (Велика Британія) на тему “Britain under Brexit”. Коментарі учасників було опубліковано в часописі «Соціологія: теорія, методи, маркетинг».

Клуб англійської мови для соціологів продовжує свою роботу і в новому сезоні. Співробітники Інституту мають на меті опанувати мистецтво написання мотиваційних листів та складання грантових заявок для дослідницьких проектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [пер. з англ. О. М. Шерстюк] ; наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. — Київ: Ленвіт, 2003. — 273 с.
2. Ільченко О. М. Англійська для науковців. The Language of Science : підручник / О. М. Ільченко. — Вид. 2-ге. — Київ: Наукова думка, 2010. — 288 с.
3. Калюжна В. В. SCIENTISTS CONVERSE and COMMUNICATE : навч. посібник / В. В. Калюжна, О. Й. Букреєва, М. А. Якимчук. — Київ: Карбон Лтд., 2011. — 164 с.
4. Рівні володіння мовою: глобальна шкала. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/ru/resources/tests4>.
5. Шпак Н. А. . Навички презентації — важливий аспект професійного іншомовного спілкування / Н. А. Шпак // Дипломатична академія України при МЗС України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://books.br.com.ua/20405>.
6. Яхонтова Т. В. English Academic Writing for Students and Researchers (Основи англійського наукового письма : навч. посібник для студентів, аспірантів і науковців) / Т. В. Яхонтова. — Вид. 2-ге. — Львів: ПАІС, 2003. — 220 с.
7. Britain under Brexit. // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2016. — № 4. — С. 227–232 (Рубрика «Наукове життя»).
8. Wallwork A. English for Writing Research Papers / Adrian Wallwork. — Berlin ; Heidelberg : Springer Science & Business Media, 2011.